

ORGANİK TARIM

Alkan DEMİR, TEAE
Umut GÜL, TEAE

1.Giriş

Organik Tarım (Ekolojik Tarım), kimyasal ilaçlar ve sentetik gübreler kullanılmadan veya az miktarda kullanarak yapılan bir tarımsal üretim biçimidir.

Diğer bir ifadeyle organik tarım, ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, esas olarak sentetik kimyasal tarım ilaçları, hormonlar ve mineral gübrelerin kullanımını yasaklaması yanında, organik ve yeşil gübreleme, münavebe, toprağın muhafazası, bitkinin direncini artırma, doğal düşmanlardan faydalanmayı tavsiye eden, bütün bu olanakların kapalı bir sistemde oluşturulmasını öneren, üretimde sadece miktar artışının değil aynı zamanda ürün kalitesinin de yükselmesini amaçlayan alternatif bir üretim şeklidir. Organik tarımdaki esas amaç insanın kullandığı her türlü gıda ve besin maddeleri ile barınma ve giyinme maddelerinin insan sağlığına zarar vermeyecek ya da en az zarar verecek şekilde ve devamlı olarak üretilmesidir. Organik tarım sadece bir gıda üretim kaynağı olmayıp, aynı zamanda biyolojik çeşitliliğinin korunmasının, erozyon, çölleşme ve iklim değişikliğine neden olan faktörlerin etkisinin giderilmesinin başlıca dayanağı olup, kimyasal kirlilik ve zehirli kalıntının sonlandırılmasında da temel amaç olmuştur (4).

Organik tarımın en olumlu yanı yoğun girdi kullanılmaması nedeniyle çevrenin korunması, sağlıklı beslenme ve üretim maliyetinin düşük olmasıdır. Bununla birlikte organik tarım ile verimin % 10-30 arasında düşebileceği belirtilmektedir. Ancak ileriki yıllarda yeniden yükselmeye başlamakta ve hatta bazı ürünlerde geleneksel üretimdeki düzeylere ulaşabilmektedir (1).

Organik tarımın avantajları;

- Ülkemizde sentetik kimyasallar çiftçilerimizin büyük bir kısmı tarafından ya çok az kullanılmakta, ya da hiç kullanılmamaktadır. Bu nedenle ekolojik tarıma geçiş kolay olmaktadır.
- Üretici geliri ürüne bağlı olarak artmaktadır. (ortalama %10 artış olduğu tahmin edilmektedir)
- Fiyatı hızla artan kimyasal gübre, pestisit ve enerji girdilerinden tasarruf edilmektedir.
- Sözleşmeli tarımla üreticinin tüm ürününün alınması garanti edilmektedir.
- Organik ürünlerin ihraç fiyatı diğer ürünlerden % 10-20 oranında daha yüksektir.
- Organik ürünlerin ihracatı ile ülkemiz tarım ürünleri için ilave bir kapasite yaratılmaktadır.
- Özel bilgi isteyen ekolojik tarım modeli ziraat mühendisleri için yeni bir istihdam sahaları yaratmaktadır.

Organik tarımın dezavantajları;

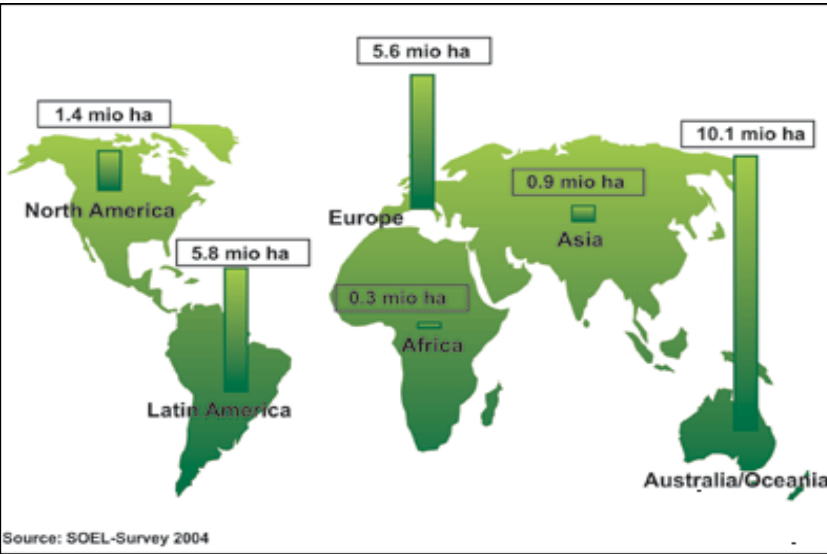
- Ülkemiz tarımsal ürün arzında yıldan yıla önemli dalgalanmalar görülmektedir. Hızla artıp gençleşen nüfus, tüketim düzeyinin ve çeşitliliğinin sürekli artması organik tarımın (verimde meydana gelecek

azalma nedeniyle) kısa vadede gelişmesi zor görünmektedir.

- Organik tarım metoduyla bitkisel üretimde ortaya çıkan bir sorun, arazilerin çok küçük, parçalı ve birbirine yakın olmasıdır. Bu durum organik üretimi olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü ekolojik üretim yapan bir işletmenin çevrede üretim yapan diğer klasik işletmelerde kullanılan kimyasallardan etkilenmektedir.
- Organik tarım sisteminde yetiştirilen ürünlerin pazarlanması özellikle iç piyasa için yeni ve belirsiz bir konudur.
- Organik tarımın yeni yaygınlaşması nedeniyle yeterli tarımsal yayım çalışmaları ve eleman bulunmaması organik tarımın diğer bir olumsuz yanındır (5).

2. Dünyada Durum

Grafik: 1

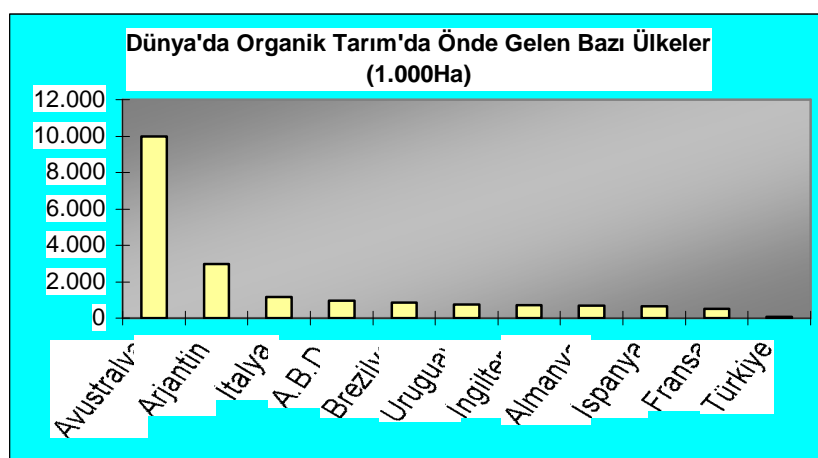
Tüm dünyada hızla artan organik tarımda genellikle ülkelerin geleneksel ürünleri Hindistan'da çay, Danimarka'da süt ve süt ürünleri, Arjantin'de et ve et ürünleri, orta Amerika ve Afrika ülkelerinde muz, Tunus'ta hurma, zeytinyağı, Türkiye'de kurutulmuş ve sert kabuklu meyveler ekolojik olarak üretilen ilk ürünlerdir (3).

Günümüzde Dünya'da 130' dan fazla ülkede organik tarım yapılmaktadır. Bu ülkelerden 90'ı gelişmekte olan ülkeler, 15'i ise az gelişmiş ülkelerdir.

Dünyada kıtalar göre (Grafik 1) organik tarımın alanlarının % 42

'si Avustralya'da, % 24 ü Güney Amerika'da, %23 'ü Avrupa'da, % 6 'sı Kuzey Amerika'da % 4'ü Asya ve %1 de Afrika kıtasında bulunmaktadır. Dünyadaki toplam 24 milyon ha organik tarım alanının 10 milyon ha kısmı Avustralya'da bulunmaktadır (6).

Grafik: 2

Kaynak: SOEL 2004

Grafik 2'de Dünya'da Organik Tarım da önde gelen bazı ülkeler verilmiştir. Buna göre 10 milyon hektar ile Avustralya ilk sırayı alırken. Arjantin 3 milyon hektar, İtalya da 1,1 milyon hektarlık bir alanda organik tarım yapmaktadırlar. Türkiye ise yaklaşık 100.000 ha alanla çok gerilerde bulunmaktadır.

Dünya'da organik tarım yapan işletmelerin sayısı ülkeler itibariyle farklılıklar göstermektedir. Dünya'da toplam 462.475 işletme bulunmaktadır. Meksika 53.577 işletme ile ilk

sırayı almaktadır. İtalya 49.489 işletme sayısı ile ikinci, Endonezya 45.000 ile üçüncü durumda bulunmaktadır. Türkiye ise yaklaşık 13.000 işletme sayısı ile ilk 10 ülke arasında yer almaktadır. Alan bakımından ilk sırayı alan Avustralya da organik tarımla uğraşan tarım işletmesi sayısı sadece 1.380'dir (6).

3. Türkiye'de Durum

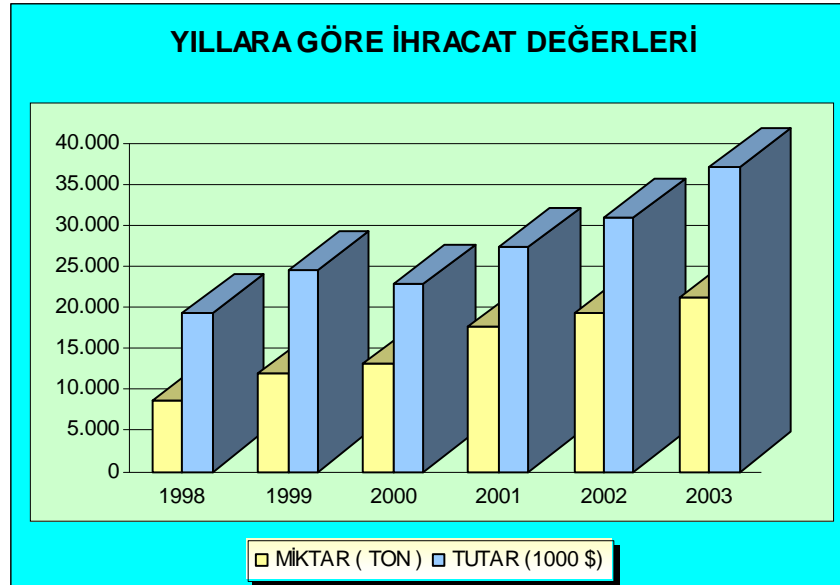
ÜLKEMİZDE YILLARA GÖRE ORGANİK ÜRÜN ÜRETİMİ				
Yıllar	Ürün Sayısı	Çiftçi sayısı	Üretim Alanı (ha)	Üretim Miktarı (kg)
1996	26	1.947	6.789	10.304
1997	53	7.414	15.906	47.612
1998	67	8.199	24.042	99.300
1999	92	12.275	46.523	168.306
2000	95	18.385	59.985	237.210
2001	98	15.795	111.324	280.328
2002	145	12.428	89.827	310.125
2003 *	170	13.016	103.500	359.131

* 2003 yılı verileri Eylül ayı sonu itibariyle geçerlidir.

* Kaynak: APK

üretimin ürün grupları itibariyle dağılımı incelendiğinde; üretimin %61'i kuru meyveler, % 21'ini tarla bitkileri, % 5'ini üzüksü meyveler, % 2'sini sebzeler, %2'ini yaş meyveler ve % 2'sini tıbbi ve baharatlı bitkiler oluşturmaktadır. Türkiye'de organik üretim toplam tarımsal üretimin yaklaşık % 1'in oluşturmaktadır (3).

Grafik: 3

Kaynak: Tarım ve Köyşleri Bakanlığı

Ülkemizde Organik tarım ilk olarak 1984-1985 yıllarında Ege bölgesinde geleneksel ihraç ürünleri olan Kuru İncir ve Kuru Üzüm gibi ürünlerde sözleşmeli üretim sistemi ile yapılmıştır. Daha sonra bu ürünlere Kuru Kayısı, Fındık gibi ürünlerde katılarak farklı bölgelerimize yayılmıştır. Günümüzde yaklaşık 130 çeşit üründe organik tarım yapılmaktadır. 2003 yılı itibariyle 13.016 çiftçi 103.500 ha bir alanda organik tarımla uğraşmaktadır. Bu alandan 359.131 kg ürün elde edilmiştir. Ülkemizde organik

Türkiye'nin yıllara göre ihracat değerlerine baktığımızda (Grafik 3) yıllar itibariyle sürekli bir artış görülmektedir. 1998 yılında 8,6 bin ton olan ihracat, 1999 da 12 bin, 2002 yılında 19 bin ton'a çıkmıştır 2003 yılında da 21 bin ton olmuştur. 2003 yılı itibariyle yapılan ihracatın değeri de yaklaşık 37 milyon dolar olmuştur. Organik ürünlerimiz genellikle AB ülkelerine ihraç edilmektedir. Almanya, İtalya, Fransa, İngiltere ve Hollanda başlıca ihracat yaptığımız ülkelerdir. Bu ülkelere en çok Kuru üzüm, Kuru incir, Fındık, Nohut, Kuru elma, Mercimek gibi ürünler ihraç edilmektedir (7).

4. Genel değerlendirme

Ülkemizin genel konumu, kirlenmemiş yapısı ve iklim özellikleri organik ürünler yönüyle tüm bölgelerimizi birer kaynak haline getirmiştir. Organik üretimde ülkemiz çok büyük bir potansiyele sahiptir. Hatta denilebilir ki bugün ülkemizde bir çok ürün sadece kontrollü yetiştirilmediği için organik ürün olarak değerlendirilmemektedir (2).

Organik ürünlerin üretiminin iç piyasada tüketilmesi insanlarımızın sağlığı açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkemiz sahip olduğu ekolojik özellikler itibarıyla organik tarımsal üretim açısından önemli üstünlüklere sahip bulunmaktadır. Türkiye'nin dünya pazarında aldığı pay çok azdır. Ülkemiz bir taraftan dünya ticaretindeki payını artırma yönünde çaba göstermesi gerekirken, bir taraftan da yok denecek kadar az olan kendi iç tüketimini artırma yoluna gitmelidir. Organik tarım teknikleri ile ilgili araştırma çalışmaları teşvik edilmeli, üretici sorunları, tüketici eğilimleri ve isteklerinin belirlenmesi gibi konularda çalışmalar teşvik edilmelidir. Tüketici bilinçlendirme çalışmalarına da önem verilmeli, yazılı ve görsel basın da yardımıyla organik ürün tüketimi ile ilgili kampanyalar başlatılmalıdır.

Ülkemiz açısından organik tarımın gelişmesi ve organik ürün tüketiminin yaygınlaşması için, eğitim ve tanıtım faaliyetleri ile kamuoyuna daha fazla bilgi verilmesi gerekmekte ve ilgili kurum ve kuruluşlar arasında etkin bir koordinasyon sağlanması gerekmektedir. Organik tarımdaki gelişme bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalı, üretici bilincinin oluşturulması, destek mekanizmaları, örgütsel yapının tesisi, tüketici eğilimlerinin belirlenmesi, tanıtım faaliyetleri ve araştırma çalışmaları bu yaklaşım içerisinde değerlendirilmelidir (3).

KAYNAKLAR

1. Anonim, (1998), Tarımda Yeni Ufuklar Sempozyumu Kitabı – Ankara 1998
2. Anonim, (2001), Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu Kitabı 2001
3. Kaya, H. (2003), Dünya'da ve Türkiye'de Organik Tarımsal Ürün Ticareti ve Tüketici Reaksiyonları
4. Anonim, (2004a), www.ankara-tarim.gov.tr
5. Anonim, (2004b), www.ziraatci.com
6. Anonim, (2004c), <http://www.soel.de> (SOEL 2004)
7. Anonim, (2004d), Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

TARIMSAL EKONOMİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

PK.34 06100 Bakanlıklar/Ankara
 Tel:0.312.326 0006
 Faks:0.312.322 8531
 Web: <http://www.aeri.org.tr>
 e-mail: aeri@aeri.org.tr